

ombudsman
veřejný ochránce práv

Být LGBT+ v Česku

*Zkušenosti LGBT+ lidí s předsudky, diskriminací, obtěžováním
a násilím z nenávisti*

Shrnutí výzkumu veřejného ochránce práv 2019

Jaké konkrétní problémy vnímají LGBT+ osoby ve svém každodenním životě jako zásadní? Co jim jejich životy stěží? Jaké mají zkušenosti s diskriminací a násilím? Které změny by mohly přispět k tomu, aby se těmto osobám v Česku žilo lépe? I na tyto otázky hledal odpověď výzkum veřejné ochránkyně práv (ombudsmanky).

Ochránkyně se zaměřila na zkušenosti LGBT+ osob s různými společenskými stereotypy a předsudky, diskriminací, obtěžováním a násilím z nenávisti. Metodou bylo on-line dotazníkové šetření. Výzva k vyplnění dotazníku byla šířena prostřednictvím hlavních organizací hájících práva LGBT+ osob, jejich webových stránek a sociálních médií. Výzkumu se zúčastnilo 1981 lidí z LGBT+ komunity a spolupracovala na něm organizace Prague Pride.

Co ochránkyně zjistila?

- LGBT+ lidé hodnotí své **postavení v České republice** jako spíše vyhovující (hodnotili je 6,4 body z 10 možných).
- Téměř ¼ dotázaných si myslí, že **LGBT+ lidé jsou v České republice diskriminováni**. To se odlišuje od pohledu veřejnosti, jež vnímá situaci LGBT+ pozitivněji.
- **Postavení trans lidí je výrazně těžší, než postavení leseb a gayů**. Ve větší míře pociťují diskriminaci, jsou méně otevření vůči přátelům, rodině, kolegům či spolužákům.
- Velká část LGBT+ lidí se často setkává s různými **předsudečnými názory** ze strany většinové společnosti.
- Během posledních 5 let se **cítla být diskriminována více než třetina LGBT+ lidí**, což je zhruba třikrát více, než je tomu v běžné populaci. Nejčastěji se jedná o diskriminaci v oblasti školství a vzdělávání (13 % všech dotázaných).
- **Diskriminaci a obtěžování LGBT+ lidé ve více než 90% případů neřešili**. Vedly je k tomu tyto **důvody**:
 - Incidenty hodnotili jako triviální, které za oznámení nestály,
 - Byli obecně skeptičtí k tomu, zda by se něco změnilo,
 - Nebyli dostatečně informováni o tom, kam se mohou obrátit,
 - Samotný proces řešení diskriminace považují za příliš náročný.

”

Gayové a lesby si v soukromí mohou dělat, co chtějí, ale svou orientaci by neměli veřejně dávat na odív. Není to přirozené. Snaží se zviditelnit za každou cenu.

“

”

Můj učitel mi řekl, že homosexualita je nemoc, načež jsem se ho zeptala, když je to teda nemoc, jak bych to měla léčit. Odpověděl, že se to nedá léčit, jedinež zastřelením.

“

- Projevy společenské averze vůči LGBT+ lidem mají nejčastěji měkkou formu – jde o **vtípky, posměšky, ponižování či urážky**, nežli o vyhrožování či fyzické násilí. Závažné projevy nenávisti však stále nevymizely.
- Svůj nejzávažnější případ napadení či vyhrožování **oznámilo policii** pouhých 13 % dotázaných. Pětina z nich se na policii neobrátila proto, že jí nedůvěřovala a obávala se zesměšnění a zlehčování.
- Nejdůležitější opatření, která by dle dotázaných napomohla k tomu, aby se jim v České republice žilo lépe, se týkají **rodinného života**. Největší podporu dotázaných má především **zpřístupnění manželství párům stejného pohlaví**. Až 95% dotázaných považuje registrované partnerství za svazek druhé kategorie.

Co je třeba změnit?

Ochránkyně formulovala nejrozličnějším skupinám adresátů **doporučení**, jejichž naplnění by mohla vést k tomu, aby se LGBT+ lidem v České republice v budoucnu žilo lépe. Zaslala je nyní jednotlivým adresátům (např. vláda, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo školství, Ministerstvo zdravotnictví, zaměstnavatelé, odborové svazy, svazy zaměstnavatelů, školy, Národní ústav pro vzdělávání, Policejní prezidium, apod.) k projednání a diskusi.

Jednotlivá doporučení dle věcných oblastí shrnuje **následující tabulka**:

OBLAST	DOPORUČENÍ
SOUKROMÝ A RODINNÝ ŽIVOT	Zhodnotit význam institutu manželství pro život gayů a leseb, jimi vychovávaných dětí a podpořit manželství pro stejnopohlavní páry.
	Předložit návrh zákona, na jehož základě by úřední změna pohlaví trans lidí přestala být podmíněna provedením invazivních chirurgických zákroků a sterilizací.
PŘÍSTUP OBĚTI DISKRIMINACE KE SPRÁVEDLNOSTI A ÚČINNÉ OCHRANĚ	Snížit výši soudního poplatku za podání odvolání proti soudnímu rozhodnutí ve věci ochrany před diskriminací.
	Novelizovat ustanovení § 133a občanského soudního řádu, jež upravuje sdílení důkazního břemene v diskriminačních sporech.
	Zakotvit do antidiskriminačního zákona veřejnou žalobu (actio popularis).
	Zakotvit do antidiskriminačního zákona odvozenou diskriminaci.

	Změnit ustanovení § 10 antidiskriminačního zákona tak, aby se obětem diskriminace zpřístupnilo přiměřené zadostiučinění v penězích.
TRESTNÁ ČINNOST Z NENÁVISTI	Upravit trestní zákoník tak, aby zajistil, že LGBT+ skupina jako jedna ze skupin ohrožených nenávisťou trestnou činností získá totožnou ochranu, jako rasové, etnické, národnostní či náboženské skupiny.
PRÁCE A ZAMĚSTNÁNÍ	Realizovat opatření na podporu diversity na pracovišti, vytvořit efektivní mechanismus předcházení obtěžování na pracovišti a plán postupu pro případ, že se obtěžování na pracovišti objeví.
	Postupovat efektivně a volit účinná opatření v případě, že se na pracovišti vyskytne obtěžování z důvodu sexuální orientace nebo genderové identity.
	Zvýšit povědomí LGBT+ zaměstnanců o zákonném stížnostním mechanismu, jehož mohou na pracovišti využít v případě, že se stanou obětí diskriminace.
	Metodicky usměrnit orgány inspekce práce ve vztahu ke kontrolám rovného zacházení na pracovišti.
ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ	Dbát na přívětivé klima, rozvoj tolerance a respektu mezi žáky, důsledně prověřovat každé podezření na obtěžování a bezodkladně, pečlivě a odborně je řešit.
	Upravit rámcové vzdělávací programy pro základní a střední vzdělávání tak, aby zde byla obsažena témata a výstupy vzdělávání bezprostředně související s LGBT+ komunitou a specifiky jednotlivých sexuálních minorit.
	Zařadit problematiku LGBT+ a související „měkké“ pedagogické dovednosti do systému vzdělávání pedagogů základních a středních škol.
ZDRAVOTNICTVÍ	Umožnit HIV pozitivním pacientům přístup k nedispensární zdravotní péči za stejných podmínek jako ostatním pacientům a zajistit informovanost lékařských pracovníků v této oblasti.

	Opustit kritérium sexuální orientace v souvislosti s výběrem vhodných dárců krve.
	Šířit informaci o existenci a vhodnosti užívání Doporučeného postupu pro psychologickou praxi s neheterosexuálními klienty mezi psychology a psychoterapeuty.
INFORMOVANOST UVNITŘ LGBT+ KOMUNITY	Zpřístupnit LGBT+ osobám v přehledné formě jednoduše formulované a dostatečně konkrétní informace týkající se jejich ochrany před diskriminací a násilím z nenávisli.
JEDNÁNÍ NĚKTERÝCH ÚŘEDNÍCH OSOB	Zařadit školení o základních otázkách týkajících se LGBT+ komunity do plánu vzdělávání státních zaměstnanců ve služebních úřadech a úředníků územních samosprávných celků.
	Zařadit školení, kurz či seminář o základních otázkách týkajících se LGBT+ komunity do systému další odborné přípravy příslušníků Policie České republiky.
	Jednat se zástupci LGBT+ komunity a uveřejnit prohlášení pro LGBT+ komunitu k rozptýlení obav ze znevažování či bagatelizace ze strany policejních příslušníků.

Kompletní závěrečná zpráva z výzkumu je dostupná na:
www.ochrance.cz/diskriminace/vyzkum/